

بررسی تاثیر تاکتیک های سیاسی بر کنترل فساد با نقش میانجی دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد

زهرا ایزدیان^۱، غلام سجادیخواه^۲

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت دولتی گرایش توسعه منابع انسانی.

^۲ عضو هیئت علمی موسسه آموزش عالی دانا یاسوج.

نام نویسنده مسئول:

زهرا ایزدیان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۲/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۴/۲۳

چکیده

مقدمه: هدف از انجام این تحقیق بررسی تاثیر تاکتیک های سیاسی بر کنترل فساد با نقش میانجی دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد می باشد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر جمع آوری داده ها پیمایشی (میدانی) می باشد. جامعه آماری پژوهش را کلیه کارکنان استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد به تعداد ۳۰۰ نفر تشکیل می دهند که حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۱۶۹ نفر برآورد گردید. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه تاکتیک سیاسی دوم (۱۹۹۴)، فساد اداری رهنورد (۱۳۸۹) و دولت الکترونیک تورس (۲۰۰۵) استفاده گردید. برای آزمون فرضیه ها، از نرم افزار *SPSS ver20* و مدل یابی معادله های ساختاری با کاربرد نرم افزار *AMOS ver20* بهره گرفته شد.

یافته ها: نتایج حاکی از ارتباط مثبت و معنادار مولفه های تاکتیک های سیاسی (هوشیاری اجتماعی، نفوذ بین شخصی، توانایی شبکه ای) با کنترل فساد بود. همچنین بین مولفه تاکتیک های سیاسی (هوشیاری اجتماعی، نفوذ بین شخصی، توانایی شبکه ای) و دولت الکترونیک ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد.

واژگان کلیدی: تاکتیک های سیاسی، کنترل فساد، دولت الکترونیک.

مقدمه

مطالعه تاریخ تمدن های باستان، بیانگر این است که فساد در جوامع بشری قدمتی به اندازه تمدن ها داشته و اکنون نیز یکی از مسائلی است که کشورهای جهان با آن روبه رو هستند. فساد نابسامانی های بسیاری برای جوامع بشری به دنبال داشته و جنگ های پی در پی، خشونت ها و قیام علیه تمدن های حاکم، از بین رفتن سازمان ها و درهم ریختن جوامع همیشه ناشی از فساد بوده است. در مجموع، فساد در کنار بقیه مسائل، از عوامل مهم فروپاشی تمدن ها بوده است. طی قرون و اعصار، همواره رابطه معکوسی بین استفاده درست و بجا از قدرت و قلمرو گسترش فساد وجود داشته است و زمانی که از قدرت به طور مطلوب استفاده می شد، میزان فساد کاهش می یافته است. فساد از جمله پدیده های سازمانی است که روند توسعه کشورها را به طور چشمگیر با مشکل روبه رو می سازد. فساد پیامدهای منفی و قابل ملاحظه ای برای جامعه به همراه دارد که از جمله آنها می توان به جلوگیری از توسعه اقتصادی، بی اثر کردن سیاست های اصلاحی، مختل کردن توسعه سیاسی و جلوگیری از نوسازی اجتماعی و ایجاد ناامنی های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی نام برد.

در چند دهه اخیر، موضوع و مسئله فساد توجه بسیاری از جامعه شناسان، اقتصاد دانان، محققان حوزه علوم مدیریت، حقوق، علوم سیاسی و سایر رشته ها را به خود جلب کرده است و به واسطه این توجه، بدنه دانش و ادبیات پژوهشی مبسوطی در سطوح مختلف تولید شده است. این مسئله به عنوان یکی از واقعیت های جامعه امروزی، رشد بی سابقه ای در نظام اداری، سیاسی و اقتصادی جهان داشته است. طبق آمار سازمان شفافیت بین المللی هیچ منطقه یا کشوری در جهان از خسارت فساد مصون نیست و در اندازه گیری فساد کشورها در سال ۲۰۱۶ نشان داده شده است که اکثریت کشورهای جهان نمره زیر پنج در مقیاس صفر تا ده را دارند. اندازه گیری سازمان شفافیت بین المللی از میزان فساد کشورهای جهان در سال ۲۰۱۶ نشان دهنده ناکامی عمومی است. چراکه فساد بر کیفیت حکومت، اعتماد تعمیم یافته، حمایت عمومی، رشد اقتصادی و در نهایت بر ثبات بیشتر دموکراسی تأثیرگذار است (فاضلی و جلیلی کناری، ۱۳۹۱).

مفهوم فساد مانند دیگر مفاهیم در علوم اجتماعی به صورت های مختلفی تعریف شده است. با وجود تعاریف مختلف، به دو تعریف سازمان شفافیت بین الملل و بانک جهانی که ماهیت تحلیل مقاله را پوشش می دهد بسنده می کنیم. سازمان شفافیت بین الملل فساد را سوءاستفاده از قدرت اعطاشده برای انتفاع شخصی تعریف کرده است. آدامز نیز که اندیشه حکمرانی خوب را مطرح کرده است و اطلاعات آن در بانک جهانی موجود است، فساد را بهره برداری از قدرت عمومی برای سود شخصی تعریف کرده است (آدامز و همکاران، ۲۰۰۸).

سه شاخصی که معمولاً به صورت بسیار گسترده در اندازه گیری فساد به کار برده می شود عبارت اند از: شاخص کنترل فساد بانک جهانی، شاخص شفافیت بین الملل و شاخص درک از فساد. با توجه به ماهیت موضوع در این مقاله برای اندازه گیری فساد، از شاخص کنترل فساد استفاده می شود که به عنوان یکی از شاخص های حکمرانی خوب سالانه توسط بانک جهانی تهیه می شود. در واقع حکمرانی خوب مفهوم بسیار گسترده ای را دربر می گیرد که محصول مشارکت سه نهاد دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی است. حکمرانی خوب روایتگر توسعه انسان محور است. یعنی نه تنها روایتی نو از مفاهیمی چون دموکراسی، حقوق بشر، پاسخگویی، مشارکت و حاکمیت قانون است، در عین حال چارچوبی به دست می دهد تا همه این اهداف و ارزشها در یک جا جمع شوند و اهداف توسعه با محوریت مردم، دنبال شود (سامتی و دیگران، ۱۳۹۰).

فساد، از طریق عدم حاکمیت قانون، عدم احترام به حقوق بشر، فقدان شفافیت و عدم پاسخگوبودن، حکومت بد را تقویت می کند و از این طریق به ضعف ساختارها و نهادهای اساسی برای حکمرانی خوب منجر می شود (کارگبو: ۲۰۰۶؛ به نقل از فاضلی و جلیلی کناری، ۱۳۹۱). همچنین، فساد بر رشد تولید ناخالص داخلی، نابرابری درآمد و فقر، توسعه انسانی و برآورد سلامت و به طور کلی کیفیت حکومت تأثیرات منفی دارد و از طریق تضعیف زیرساخت های عمومی و خدمات اجتماعی و نیز کاهش درآمدهای مالیاتی موجب کاهش نرخ رشد اقتصادی می گردد. درک فساد، بر اعتماد به نهادهای سیاسی اثر منفی دارد، در حالی که تجربه فساد، اعتماد عمومی به نهادهای ملی را کاهش می دهد. فساد عدم اعتماد را تقویت می کند و عدم اعتماد نیز تلاش حکومت در بسیج جامعه در مبارزه با فساد را بی اثر می کند و وعده مبارزه با فساد از طرف دولت را در نزد مردم بی اعتبار می سازد. به این ترتیب همبستگی قوی بین ادراک فساد و اعتماد به نهادهای سیاسی وجود دارد (موریس و کلنسر،

۲۰۱۰). با توجه به مطالب ذکر شده این تحقیق به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا بین تاکتیک های سیاسی بر کنترل فساد با نقش میانجی دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد؟

ضرورت و اهمیت پژوهش

امروزه فساد اداری و مالی به یک معضل فرهنگی و اجتماعی تبدیل شده است و به ویژه در کشورهای در حال توسعه، به عنوان یکی از مهم ترین عوامل در سر راه پیشرفت جامعه، مطرح شده است که صدمات جبران ناپذیری را بر روی سرعت حرکت چرخ توسعه جوامع وارد نموده است. با توجه به اهمیت مشکلات و خطرات فساد اداری و مالی برای ثبات و امنیت جامعه و نهادها و ارزش های دموکراتیک و مهم تر از همه حاکمیت قانون، مبارزه با فساد از اهمیت زیادی برخوردار است. آن چه در تمامی تعاریف از فساد اداری مشترک می باشد، نوعی هنجار شکنی و تخطی از هنجارهای اخلاقی و قانونی در عملکرد اداری و سازمانی است و از این رو فساد اداری و تعریف آن تابعی از هنجارهای مورد قبول در هر جامعه و فرهنگ می باشد. فساد اداری که بستر آن، نظام اداری کشور و اداره امور دولتی است، به عنوان چالش اساسی بسیاری از جوامع توسعه یافته و در حال توسعه می باشد و با حرکت رو به جلو جوامع، نمود بیشتری می یابد و منجر به اخلاقی در فرایندهای توسعه می شود. بنابراین می توان گفت فساد یکی از مظاهر رفتارهای ضد اجتماعی است (رضایی و نقدی، ۱۳۹۸). نظام اداری عاری از فساد، زمینه دستیابی دولت ها به توسعه و بهره مند شدن از تأثیرات مثبت آن را با کاستن از هزینه های سربار و اضافی به جامعه، ممکن می سازد. در حالی که نظام اداری فاسد، با مصروف داشتن منابع مالی مختص به توسعه جامعه، به مثابه باتلاقی عمل می کند که منابع را در خودش فرو می برد. فساد اداری با آسیب زدن به توسعه، مانع رشد رقابت سالم و عدالت اجتماعی می شود. گزارش های مطبوعاتی و رسانه ای در کشورهای مختلف به خوبی نشان می دهد که فساد اداری مختص کشورهای در حال توسعه نبوده و در کشورهای توسعه یافته و هم چنین کشورهای سوسیالیستی سابق نیز سابقه دارد (همان منبع).

فساد در نظام های اداری اغلب کشورها موجب آسیب رسانی جدی به توسعه و پیشرفت شده و در کشورهای در حال توسعه، اهمیت و مهار و کنترل آن کاملاً برای سیاستمداران و مردم آن ها واضح و آشکار گردیده است. از مضار آن عبارت است از: فساد مانع رشد رقابت سالم و باعث عقب راندن تلاش ها در جهت کاهش فقر و بی عدالتی اجتماعی می شود. فساد اداری موجب تضعیف اعتقاد ملت ها به توانایی خویش و باعث ناامیدی و سرخوردگی نسبت به آینده ای قابل پیش بینی می شود. فساد به افزایش قیمت های معاملات منجر شده، توسعه پایدار را مختل و امکان پیش بینی می شود. در نتیجه، مبارزه با فساد اداری یک ضرورت است تا از تشدید آسیب ها در آینده، پیشگیری نماید (فرخ سرشت، ۱۳۸۳).

پیشینه پژوهش

رضایی و نقدی (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان " بررسی علل کنترل فساد در سطح کلان مبتنی بر منطق فازی " به این نتیجه رسیدند که حاکمیت قانون، توسعه سیاسی و توسعه اقتصادی هر یک به تنهایی شرط لازم بروز نتیجه، یعنی کنترل فساد است.

عابدی جعفری و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان " شناسایی عوامل فردی موثر بر تمایل به فساد اداری در شهرداری تهران " به این نتیجه رسیدند که در سطح فردی، نیاز مادی، عدم پایبندی شرعی، عدم پایبندی به ارزش های اخلاقی، احساس بی عدالتی، جامعه پذیری نامناسب، ریسک پذیری و فرصت فساد عوامل اصلی فساد اداری می باشد.

معینی کیا و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان " تحلیل رابطه بین معنویت در محیط کار و فساد اداری: نقش میانجی اخلاق حرفه ای " به این نتیجه رسیدند که بین معنویت در محیط کار با اخلاق حرفه ای و با فساد اداری و بین اخلاق حرفه ای کارکنان و فساد اداری و همچنین بین معنویت در محیط کار و فساد اداری با نقش میانجیگری اخلاق حرفه ای کارکنان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

منظری و شول (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان " تلاش برای کاهش فساد اداری به عنوان یک ضرورت اخلاقی: تبیین نقش تعهد کارکنان " به این نتیجه رسیدند که جهت گیری معنوی با نقش میانجی تعهد سازمانی یا فساد اداری در ادارات

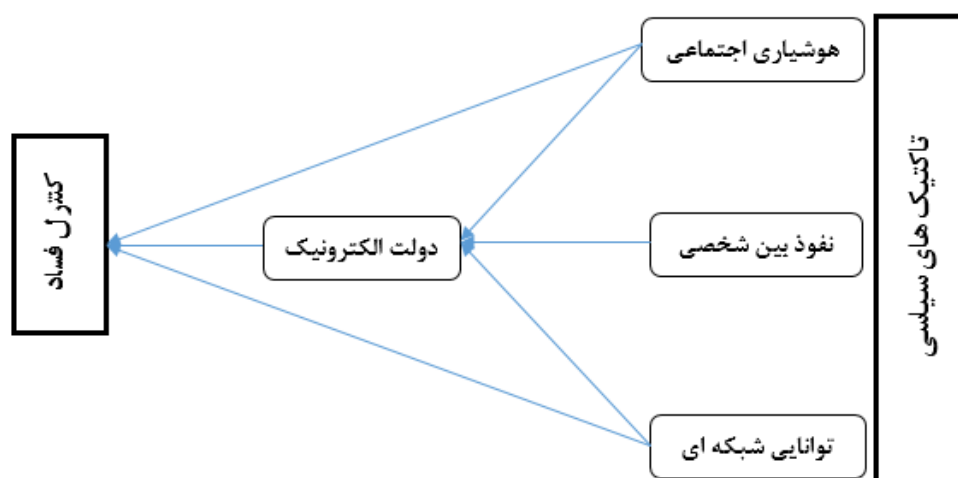
دولتی شهر سیرجان رابطه معنی داری دارد. همچنین جهت گیری معنوی به طور مستقیم با فساد اداری و تعهد سازمانی و نیز تعهد سازمانی با فساد اداری در ادارات دولتی شهر سیرجان رابطه معنی داری دارد.

دیمنت و توسانو (۲۰۱۸) در پژوهشی به دنبال علل و پیامدهای فساد اداری با بررسی پژوهش های صورت گرفته در دهه گذشته علل فساد را در بوروکراسی و ساختار سیاسی و اداری و مشارکت مدنی و آزادی رسانه ای، آزادی اقتصادی، قوم گرایی، جهانی شدن، ساختار دولت، سیستم حقوقی می دانند. کوهلمن (۲۰۱۷) علل بروز فساد اداری را به ویژگی های فردی شامل جنس، سن، ملیت، مهارت، تحصیلات و غیره و مشخصه های سیستم های سازمان شامل استراتژی، سبک رهبری، فرهنگ سازمانی و غیره و محیط کلان شامل عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی دسته بندی کرده است.

فلچر (۲۰۱۴) در مطالعه ای تلاش می کند تا اثرات استقرار فناوری اطلاعات بر کاهش فساد را به وسیله جمع آوری داده ها در ۷۰ کشور جهان بررسی کند. وی برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه گراونر استفاده کرده و نتیجه می گیرد که اثرات استقرار فناوری بر کاهش فساد معنی دار است اما این معنی داری کم و ناچیز است و نمی توان به آن اطمینان کرد. در مجموع این پژوهش نشان می دهد که فناوری اطلاعات ظرفیت کاهش فساد را دارد اما پتانسیل آن هنوز به طور کامل تحقق نیافته است.

اندربو (۲۰۱۴) در یک مطالعه تعامل دولت الکترونیک و کنترل فساد اداری را مورد بررسی قرار داده است و شاخص هایی را برای این کار تعیین می کند برای انجام این پژوهش ۱۴۹ کشور جهان در بین سال های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۶ میلادی مورد مطالعه قرار گرفته اند و نتایج نشان از وجود رابطه مثبت و اقتصادی دولت الکترونیک بر کاهش فساد اداری دارد.

مدل مفهومی تحقیق

فرضیات پژوهش

فرضیه اصلی

بین تاکتیک های سیاسی بر کنترل فساد با نقش میانجی دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد

فرضیات فرعی

بین دولت الکترونیک و کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد

- بین تاکتیک های سیاسی (هوشیاری اجتماعی) و کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد
- بین تاکتیک های سیاسی (نفوذ بین شخصی) و کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد
- بین تاکتیک های سیاسی (توانایی شبکه ای) و کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد
- بین تاکتیک های سیاسی (هوشیاری اجتماعی) و دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد
- بین تاکتیک های سیاسی (نفوذ بین شخصی) و دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد
- بین تاکتیک های سیاسی (توانایی شبکه ای) و دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف پژوهشی کاربردی و از نظر جمع آوری داده‌ها پیمایشی (میدانی) می باشد. جامعه آماری پژوهش، کلیه کارکنان استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد می باشد که ۳۰۰ نفر برآورد گردید. نمونه آماری در این تحقیق با استفاده از جدول مورگان ۱۶۹ نفر برآورد گردید. همچنین جهت نمونه گیری و با توجه به ماهیت جامعه آماری از روش تصادفی ساده استفاده شد. روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش را می توان به دو دسته کتابخانه ای و میدانی تقسیم نمود. در ارتباط با جمع آوری اطلاعات مربوط به ادبیات موضوعی و پیشینه پژوهش از روش کتابخانه ای و در خصوص گردآوری اطلاعات برای تأیید یا رد فرضیات پژوهش، از پرسشنامه استفاده گردید. بدین منظور جهت سنجش متغیرها از پرسشنامه تاکتیک سیاسی دوما (۱۹۹۴)، فساد اداری رهنورد (۱۳۸۹) و دولت الکترونیک تورس (۲۰۰۵) استفاده گردید. بعد از جمع آوری پرسشنامه و پاسخ های آزمودنی ها به سؤال های آن، نوبت به تجزیه و تحلیل داده های به دست آمده از طریق روشهای آماری توصیفی و استنباطی مناسب با نرم افزار SPSS ver20 و مدل یابی معادله های ساختاری با کاربرد نرم افزار AMOS ver20 بهره گرفته شد. در سطح توصیفی به محاسبه شاخص هایی نظیر فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار پرداخته شده و در سطح استنباطی از آزمونهای همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر استفاده خواهد شد.

روایی و پایایی

جهت تعیین روایی و بومی سازی پرسشنامه ها و اطمینان بیشتر از روایی آن، از دیدگاه از خبرگان و متخصصان حوزه مدیریت استفاده شده است. این ارزیابی در اصل، بر روایی محتوای شاخص های ارائه شده برای سنجش ابعاد مورد نظر در طرح پژوهش، تمرکز داشت. برای پایایی پرسشنامه نیز از آلفای کرونباخ استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۱ آمده است:

جدول ۱: ضرایب آلفای کرونباخ

متغیر	ضریب آلفای کرونباخ
تاکتیک های سیاسی	۰/۸۶۱
کنترل فساد	۰/۸۵۶
دولت الکترونیک	۰/۸۷۴

با توجه به اینکه آلفای کروناخ تمامی متغیرها بالای ۰/۷ می باشد، ادعا می شود که این داده ها از نظر پایایی در سطح بسیار خوبی قرار دارند و مورد تایید می باشند.

یافته های پژوهش

یافته های توصیفی پژوهش

سن یکی از مهم ترین مشخصه های جمعیت شناختی است. این مشخصه در تجربه، نگرش، قدرت ریسک افراد، عملکرد و ... بسیار اثرگذار است. میانگین سن در این پژوهش در بین کارکنان ۳۶/۲۷ می باشد. بنابراین می توان گفت نیروی انسانی این اداره میان سال می باشد. میانگین سنی کارکنان این اداره نشان دهنده این است افراد با سن بالاتر در کنار جوانان وجود دارد. میانگین سابقه کار در این اداره نیز ۱۸/۸۸ سال است. سطح تحصیلات در نوع نگرش افراد بسیار بااهمیت است. این فاکتور در توانایی افراد برای انجام امور مختلف تا حد زیادی ایفای نقش می کند. سطح تحصیلات بالا از انسان در انجام امور فردی زندگی یک فرد موفق خواهد ساخت، همچنین در انجام امور اداری و کاری باعث پیشرفت افراد خواهد شد. نتایج بیان کننده این است بیشتر کارکنان داری مدرک لیسانس می باشد، که این گروه بیشترین فراوانی را داشت.

یافته های استنباطی

جدول ۲: ماتریس همبستگی بین سازه های پژوهش در مدل

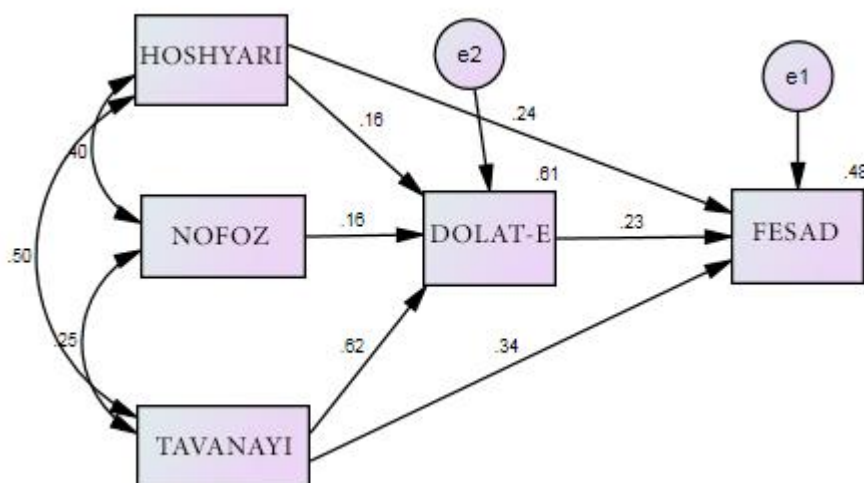
متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵
۱- کنترل فساد	۳/۹۹	۰/۶۳	۱	-	-	-	-
۲- دولت الکترونیک	۴/۱۱	۰/۶۶	۰/۶۱۱**	۱	-	-	-
۳- هوشیاری اجتماعی	۴/۰۸	۰/۷۴	۰/۶۳۱**	۰/۷۴۴**	۱	-	-
۴- نفوذ بین شخصی	۳/۶۷	۰/۶۲	۰/۳۴۸**	۰/۳۷۸**	۰/۲۵۰**	۱	-
۵- توانایی شبکه ای	۳/۶۰	۰/۶۶	۰/۵۳۱**	۰/۵۳۷**	۰/۵۰۲**	۰/۴۰۰**	۱

** معنی داری در سطح ۱ درصد * معنی داری در سطح ۵ درصد

همان طور که مشخص است بین اکثر سازه های مستقل با سازه ی وابسته ی تحقیق (کنترل فساد) ارتباط مثبت و معنی داری حاکم است. زمانی هم خطی ایجاد می شود که رابطه ی بین متغیرها بیش از ۰/۸ باشد و این حالت باعث غیر عادی شدن نتایج رگرسیون خواهد شد.

انجام تحلیل مدل مسیر برای مدل تلفیقی پژوهش با استفاده از نرم افزار AMOS

با توجه به موارد مذکور با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری به بررسی تأثیر سازه های مورد نظر می پردازیم. در نگاره ی زیر سازه های فساد اداری (FESAD)، دولت الکترونیک (DOLAT-E)، هوشیاری اجتماعی (HOSHYARI)، نفوذ بین شخصی (NOFOZ) و توانایی شبکه ای (TAVANAYI) و همچنین خطاهایی که در مدل وجود دارند، مشاهده می شوند.

شکل ۱: نگاره- مدل تحلیل مسیر اثرهای مستقیم و غیر مستقیم متغیرها بر متغیر وابسته و شاخص های برازش مدل

$$2.736, df=1, \chi^2/df= 2.7=\chi^2$$

36, P=0/096, RMR=0.008, GFI=0.99, NFI=0.99, IFI=0.99, TLI=0/94, CFI=0.99, RMSEA=0/07

در این مرحله به تست فرضیه های تحقیق و اولویت بندی سازه های بر حسب درجه تأثیر گذاری آن ها بر عملکرد می رسیم. همانگونه که ملاحظه می شود، مقادیر GFI, TLI, IFI, NFI بالاتر از $0/9$ و مقدار $RMSEA$ کمتر از $0/08$ برآورد شده است. همچنین مقدار RMR نیز کمتر از $0/05$ شده است. از طرف دیگر نتایج تحلیل نشان داد که مقدار کای اسکور بر درجه آزادی به دست آمده در مدل $(\chi^2/df=2/736)$ در سطح $0/096$ ، معنی دار نبود، بنابراین شرط معنی دار نبودن کای اسکور پذیرفته شد. لذا، همه شاخص های برازش کلی مدل در سطح و محدوده ای قابل قبول قرار دارند. به عبارت دیگر، کلیه مقادیر شاخص های برازش نشانگر سازگاری مناسب می باشند و الگوی پیشنهادی به خوبی با داده های گردآوری شده برازش دارند. در مدل مسیر در نگاره ای بالا مسیرهای غیر معنی دار با خط چین مشخص می باشد. همان طور که در مشاهده می شود 61 درصد از متغیر دولت الکترونیک توسط متغیرهای هوشیاری اجتماعی، نفوذ بین شخصی و توانایی شبکه ای تبیین می شود و همچنین 48 درصد از متغیر فساد توسط سه متغیر هوشیاری اجتماعی، نفوذ بین شخصی و توانایی شبکه ای می شود. جدول زیر تست فرضیه های تحقیق را نشان می دهد که با استفاده از معنی داری به تأیید یا رد فرضیه ها پرداخته شده است.

آزمون فرضیات

جدول ۳: آزمون فرضیه های تحقیق

آزمون فرضیه	t-values	فرضیه های تحقیق بر طبق مسیرها
تأیید	۲/۶۶۴*	H1 دولت الکترونیک ← کنترل فساد
تأیید	۳/۵۳۷**	H2 هوشیاری اجتماعی ← کنترل فساد
تأیید	۴/۰۵۱**	H3 نفوذ بین شخصی ← کنترل فساد
تأیید	۵/۰۸۱**	H4 توانایی شبکه ای ← کنترل فساد
تأیید	۲/۷۳۳*	H5 هوشیاری اجتماعی ← دولت الکترونیک

تایید	۳/۰۱۰*	H6 نفوذ بین شخصی ← دولت الکترونیک
تایید	۱۱/۲۳۴**	H7 توانایی شبکه ای ← دولت الکترونیک

**معنی دار در سطح یک درصد

*معنی دار در سطح پنج درصد

فرضیه اول: دولت الکترونیک با کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد
همان طور که در نگاره‌ی ملاحظه می شود مسیر دولت الکترونیک بر کنترل فساد معنی دار در سطح ۵ درصد است ($\beta=0/23, p=0/008$). این یافته نشان از معنی دار و مثبت بودن رابطه دارد. لذا می توان نتیجه گرفت دولت الکترونیک با کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد.

فرضیه دوم: هوشیاری اجتماعی با کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد

نتایج حاصل از تحلیل مسیر نشان می دهد مسیر هوشیاری اجتماعی بر کنترل فساد با مقدار ($\beta=0/24, p=0/001$) است این یافته نشان از معنی دار و مثبت بودن رابطه دارد. لذا می توان نتیجه گرفت هوشیاری اجتماعی با کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد.

فرضیه سوم: نفوذ بین شخصی با کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد
با توجه به مقدار سطح معناداری به دست آمده ($\beta=0/34, p=0/001$) این فرضیه معنی دار می باشد یافته ها نشان می دهد نفوذ بین شخصی با کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد.

فرضیه چهارم: توانایی شبکه ای با کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد

نتایج حاصل از تحلیل مسیر نشان می دهد مسیر توانایی شبکه ای بر کنترل فساد با مقدار ($\beta=0/28, p=0/005$) است این یافته نشان از معنی دار و مثبت بودن رابطه دارد. لذا می توان نتیجه گرفت توانایی شبکه ای با کنترل فساد در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد.

فرضیه پنجم: هوشیاری اجتماعی با دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد

با توجه به مقدار سطح معنی داری به دست آمده در مسیر هوشیاری اجتماعی بر دولت الکترونیک ($\beta=0/16, p=0/006$) اثر این دو متغیر بر هم اثر معنی دار می باشد لذا می توان عنوان کرد که اینم فرضیه مورد تایید قرار می گیرد پس می توان نتیجه گرفت هوشیاری اجتماعی با دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد.

فرضیه ششم: نفوذ بین شخصی با دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد

با توجه به مقدار سطح معنی داری به دست آمده در نفوذ بین شخصی بر دولت الکترونیک ($\beta=0/158, p=0/003$) معنی دار شد. لذا می توان عنوان کرد که این فرضیه مورد تایید قرار می گیرد پس می توان گفت نفوذ بین شخصی با دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد.

فرضیه هفتم: توانایی شبکه ای با دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد

با توجه به مقدار سطح معنی داری به دست آمده در مسیر توانایی شبکه ای بر دولت الکترونیک ($\beta=0/62, p=0/001$) اثر این دو متغیر معنی دار شده است. لذا می توان عنوان کرد که این فرضیه مورد تایید قرار می گیرد پس توانایی شبکه ای با دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط معنادار دارد.

تحلیل مسیر متغیرها بر سازه وابسته پژوهش (کنترل فساد)

در جدول (۴)، اثرات مستقیم، غیرمستقیم و اثر کل متغیرهای مستقل را بر روی متغیر وابسته مشاهده می کنید در پایین جدول ضریب تبیین متغیرها را نیز مشاهده می کنید.

جدول ۴: تحلیل مسیر متغیرها بر سازه وابسته پژوهش (کنترل فساد)

سازه‌ها	اثر مستقیم	اثرات غیرمستقیم	اثر کل	اولویت اثر
دولت الکترونیک	۰/۲۳	-	۰/۲۳	۳
هوشیاری اجتماعی	۰/۲۴	۰/۰۴	۰/۲۸	۲
نفوذ بین شخصی	۰/۳۴	۰/۱۴	۰/۴۸	۱
توانایی شبکه ای	-	۰/۰۴	۰/۰۴	۴

$$SMC^1(R_2) \text{ فساد } ۰/۴۸$$

$$SMC(R_2) \text{ دولت الکترونیک } ۰/۶۱$$

با توجه به اثرات مستقیم و غیر مستقیم و در نهایت اثر کل مشخص است که متغیر نفوذ بین شخصی با بیشترین اثر کل تاثیر زیادی بر کنترل فساد دارد. متغیرهای هوشیاری اجتماعی و توانایی شبکه ای به ترتیب در رتبه بعدی تاثیر بر کنترل فساد هستند.

نتیجه گیری

مطالعات آکادمیک و بررسی های تحقیقاتی در رابطه با موضوع فساد و انواع آن از دهه ۱۹۶۰ میلادی آغاز و با اهمیت یافتن مسأله فساد در توسعه و استقرار دموکراسی و مردم سالاری ادامه و فزونی یافته است. بدین ترتیب از دهه ۱۹۶۰، صدها مطالعه آکادمیک در زمینه های گوناگونی از جرم شناسی، انسان شناسی، مطالعات توسعه، اقتصاد، مدیریت مالی گرفته تا علوم سیاسی و جامعه شناسی همگی سعی کرده اند تا به توضیح و تبیین پدیده فساد بپردازند. در این مطالعات تنوع گسترده ای از رهیافت های تئوریک و نظری اتخاذ شده است و این امر باعث شده تا با وجود خلق صدها مورد از مطالعات تک رشته ای و تک بعدی، نظریه پردازی منسجم و همه جانبه ای درباره موضوع فساد صورت نپذیرد و یافته های مطالعات موردی نیز از همدیگر متفاوت باشند. بدین ترتیب مطالعات موردی صورت پذیرفته، عمومیت تئوریک اندکی برای انتقال تجربیات و مطالعه فساد به دیگر کشورها را فراهم می سازد. برخی پژوهشگران، علت گسترش مطالعات موردی را به معمای تعریف فساد مربوط می دانند و معتقدند که مشکلات مربوط به تعریف، عملکرد و اندازه گیری فساد، بسیاری از تحقیقات را ناچار ساخته است که به سمت مطالعات موردی پیش روند و بدین ترتیب فقدان مطالعات تجربی بین کشوری خود به علت دیگری برای عدم فهم کامل تر مفهوم فساد تبدیل شده است. در این پژوهش سعی شده تاثیر تاکتیک های سیاسی بر کنترل فساد با نقش میانجی دولت الکترونیک در استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به نتایج بدست آمده از تحلیل آماری، تمامی فرضیات پژوهش ارتباط مستقیم و معنادار داشتند. لذا با توجه به نتایج فرضیات می توان پیشنهادهای زیر را جهت بهبود وضعیت سازمانها در کنترل فساد ارائه داد: ۱. باید علاوه بر فرهنگ سازی مناسب در امر کاهش فساد، تعمیق باورها، تصویب قوانین مناسب، نظارت همگانی، بایستی سرمایه گذاری بیش تری روی دولت الکترونیک و تسهیلات برای بهبود شاخص های مربوط به آن به عنوان مولفه های کاهنده فساد صورت گیرد ۲. پیاده سازی برنامه هایی جهت ارتقا هوش اجتماعی، کمک به افراد در راستای ارتقا توانایی آنان در اداره هیجانات خود در سازمان، معرفی هوش اجتماعی به کارکنان و مدیران سازمان و اهمیت آن، برگزاری کارگاه های آموزشی برای تقویت هوش اجتماعی ۳. مدیران از سبک تفویض اختیار استفاده کنند. همچنین مدیران در زمینه هدایت و وادار کردن کارکنان به کار و در به منظور دستیابی به اهداف سازمانی با ابزار

¹. Squared Multiple Correlations(SMC)

و منابع مختلفی سروکار دارند که با بکارگیری این منابع و ابزارها بر زیردستان نفوذ می کنند و رفتار آنان را مطابق خواست و انتظارات خویش تغییر می دهند. موقعیت ها، مدیران را وادار می کند تا رفتار خاصی را از خود بروز دهند. از آنجا که رفتار انسان تحت تأثیر متغیرهای پیچیده روانی، بیولوژیکی، اجتماعی و اقتصادی شکل می گیرد، مدیران باید با علم به مسائل ذکرشده، منابع قدرتی را به کار گیرند که نسبت به دیگر منابع، کارساز و مؤثرترند ۴. بهبود وضعیت طراحی وب سایت های سازمان های دولتی و ارتقای انعطاف پذیری سیستم این سازمان ها می تواند نقطه تمرکز سازمانهای دولتی برای تحویل بهتر خدمات بهتر خدمات الکترونیک مدنظر قرار گیرد. تقویت متغیرهای تعیین کننده سطح کیفیت اطلاعات ارائه شده در شبکه سازی سازمانها از جمله قرار دادن الزام به روز کردن اطلاعات وب سایت ها خود در دستور کارشان و ارائه اطلاعات صحیح تر و دقیق تر و کامل تر مرتبط با نیاز ارباب رجویان، می تواند کیفیت اطلاعات ارائه شده در وب سایت های این سازمان ها را بهبود بخشیده و سازمان ها را قادر کند تا با تلاش بیشتر خدمات الکترونیک خود را با موفقیت بیشتر به ارباب رجویان تحویل دهند.

منابع:

- [۱] فاضلی، م.، جلیلی کناری، م. (۱۳۹۱). تبیین سطح فساد: بررسی تطبیقی اثر کیفیت حاکمیت و حکمرانی خوب. فصلنامه راهبرد اجتماعی و فرهنگی، سال دوم، شماره ۵، صص ۷-۴۰.
- [۲] سامتی، م.، رنجبر، ه.، محسنی، ف. (۱۳۹۰). تحلیل تاثیر شاخص های حکمرانی خوب بر شاخص توسعه انسانی، مطالعه موردی: کشورهای جنوب شرقی آسیا، فصلنامه پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، سال اول، شماره ۴: صص ۱۸۳-۲۲۳.
- [۳] فاضلی، م.، جلیلی کناری، م. (۱۳۹۱). تبیین سطح فساد: بررسی تطبیقی اثر کیفیت حاکمیت و حکمرانی خوب. فصلنامه راهبرد اجتماعی و فرهنگی، سال دوم، شماره ۵، صص ۷-۴۰.
- [۴] رضایی، مریم.، نقدی، اسدالله. (۱۳۹۸). بررسی علل کنترل فساد در سطح کلان مبتنی بر منطق فازی. مسائل اجتماعی ایران، سال دهم، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۹۸، صص ۸۱-۹۹.
- [۵] فرخ سرشت، ب. (۱۳۸۳). بررسی عوامل موثر در بروز فساد اداری به منظور آرایه الگویی جهت کاهش اثرات آن در روند توسعه جمهوری اسلامی ایران. دانش مدیریت، شماره ۶۶، پاییز.
- [۶] عابدی جعفری، ح.، طاهرپور، ح.، زرنندی، س.، آقازاده، ف. (۱۳۹۸). شناسایی عوامل فردی موثر بر تمایل به فساد اداری در شهرداری تهران. فصلنامه مطالعات رفتار سازمانی، سال هشتم، شماره ۱ (شماره پیاپی ۲۹). بهار ۱۳۹۸: صص ۴۹-۷۴.
- [۷] معینی کیام، م.، غریب زاده، ر.، کاظمی، س.، غریب زاده، ش. (۱۳۹۸). تحلیل رابطه بین معنویت در محیط کار و فساد اداری: نقش میانجی اخلاق حرفه ای. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال چهاردهم، شماره ۲، ۱۳۹۸، صص ۹۲-۹۸.
- [۸] منتظری، محمد.، شول، عباس. (۱۳۹۸). تلاش برای کاهش فساد اداری به عنوان یک ضرورت اخلاقی: تبیین نقش تعهد کارکنان. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال چهاردهم، شماره ۴، ۱۳۹۸، صص ۱۴۸-۱۵۴.
- [9] Adams, G., Treadway, D. C & Stepina, L. P. (2008). The Role of Dispositions in Politics Perception Formation: The Predictive Capacity of Negative and positive Affectivity, Equity Sensitivity, and Self-efficacy. *Journal of Management Issues*, 20 (4):545-563.
- [10] Morris, Stephen and Klesner Joseph (2010) Corruption and Trust: Theoretical Considerations and Evidence from Mexico. *Comparative Political Studies*, 43 (10) 1258 – 1285.
- [11] Dimant, Eugen & Tosato, Guglielmo (2018) "CAUSES AND EFFECTS OF CORRUPTION: WHAT HAS PAST DECADE'S EMPIRICAL RESEARCH TAUGHT US? A SURVEY" *Journal of Economic Surveys*, Vol. 00, No. 0, pp. 1-22.
- [12] Fukuda T.; Nagahama R.; Kaga A.; Sasada T. (2003) Collaboration Support System For City Plans Or Community Designs Based On Vr/Cgtechnology, In *International Journal Of Architectural Computing*, Vol. 1(4), Pp. 461-469.
- [13] Andrews & Kacmar. K.M. (2014). Poon J. M; "Situational antecedents and outcomes of organizational Politics perceptions": *Journal of Managerial Psychology* 18, No. 2, pp. 138155